"Kaç milyon dolar?"

Şehir, kır içinde dağınık duran toprağa bağlı yaşam biçimlerini birleştiren, odaklayan yerdi, başlangıçta, herhalde: en başta da *agora*'ydı; pazaryeriydi. Toprağı işleyen köylünün götürüp ürününü sattığı; aldığı parayla da eskimiş çarığının yerine yenisini aldığı, eşeğini nallattığı yer... Giderek, kurulan pazarların yerini yerleşik çarşılar aldı; zanaatlar dizildi, loncalaştı, arastalaştı—asayiş, koruma, konaklama derken, devlet binaları, surlar, hanlar; giderek yerleşim bölgeleri, mahalleler—şehirli yaşam...

Böylesine berbat özetlediğim bu yaşam biçimi oluşumu dünyanın farklı yerleri için farklı biçimlerde tasarımlanabilir; ama hangi yaşam oluşumundan hangi başkasına bir geçiş tasarımlarsak tasarımlayalım, bunların hep ekonomik düzlemde yürüdüğünü görürüz, gibime geliyor: satmak ve/ya da almak için gelen/orada olan; satılmak üzere yapılan şeyleri üreten ve onları almak isteyenlere satan, insanlar topluluğu...

Bu gözle bakınca, şehirlilik, ekonomik ilişkiler üzerine kurulu bir yaşam biçimidir—yani, şehrin temeli paradır...

Çok aklayakın ve masum gözüken bir basit çözümlemeyle ulaştığımız yere bir bakalım: Para...

Tabiî ki şehir paranın dolaştığı yerdir, hatta, yapıldığı yer (Darphane Ankara'da değil, Istanbul'dadır—sahi, Merkez Bankası'nın da buraya taşınması sözkonusuydu—İş Bankası taşındı bile— n'oldu o iş?), hatta hatta, şehri yapan da paradır; ama, tersine dönüp, şehir, yalnızca paranın yapıldığı, yalnızca paranın yaptığı yer olursa— —şehirlilerin tek ilgilendikleri, şehirlileri tek ilgilendiren, para olursa—

—o zaman?...

"... onlara 'Yeşil pancurlu, kırmızı kiremitli bir ev' derseniz, birşey anlamazlar; ama, '40.000 Franklık bir ev' derseniz, hemen gözleri parıldar, anlarlar."

Küçük Prens

(yaklaşık olarak)

A.de Saint-Exupéry

Oruç Aruoba

aşağı-yukarı

Oruç Aruoba

Bıkkınlık ve Bezginlik üzerine

'Bıkma'nın en az iki türü var: Aynı şeyi boyuna, uzun bir süre yapmaktan dolayı olanı; bir de, istenen birşeyin birtürlü, uzun bir süredir gerçekleşememesinden dolayı olanı. Birincisine belki 'bezme' diyebiliriz—'gına getirme'... Ama, adı ne olursa olsun, bu duyguların yaşanmasının yolaçtığı bir sonuç, o yapılan ya da istenen şeyi artık yapmayı istememek—ister hep yapılan olsun ister birtürlü yapılamamış olan... Ama, bir zorunluluktan dolayı, bu şeyi hâlâ—istemeden—yapmak durumunda kalırsa kişi, ne olur: bıktığını, bezdiğini yapmayı sürdüren kişiye, ne olur?

Bıkkınlıkla yapan insan...

Bezdiğini yapan insan...

* * *

Bunları düşünürken gözümün önüne gelen iki 'insan manzarası' var:-

Birincisi, yıllar önce, bir otomobil fabrikasını gezerken gözüme takılmış bir işçi: 'Hidrolik punto' tezgahında, kocaman bir plastik leğen içinde bir yanına getirilen dikdörtgen metal parçalarını tezgaha yerleştirerek 'vurup', köşebent biçimine sokarak öbür yanındaki öteki leğene atan işçi—yüzündeki ifade, bıkkınlığın ne demek olduğunu en iyi gördüğüm ifade olmuştu...

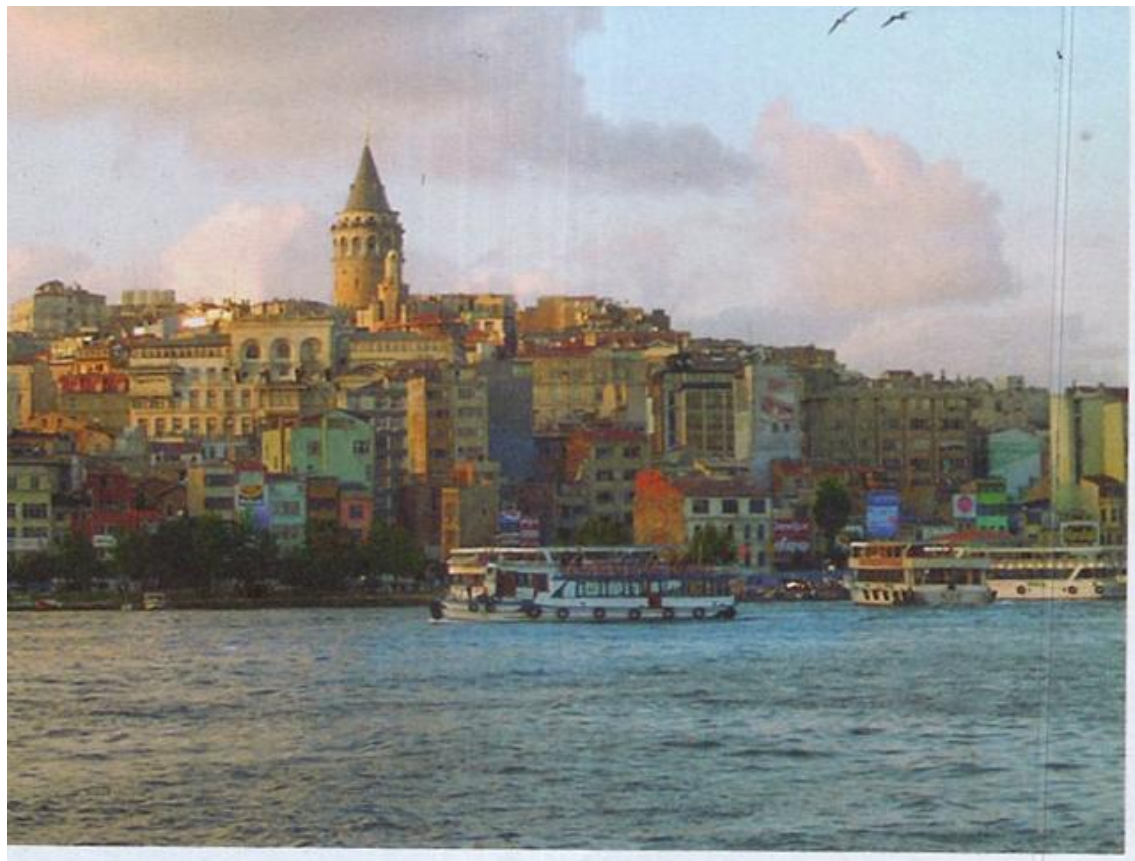
İkincisi, birkaç gün önce, İkinci Köprü'deki mesai sonrası trafiğinde, gişelerden çıkıştaki 'bilmemkaç geçişten dört şeride inme' darboğazı ve itiş-kakışı içinde, bitişik arabanın direksiyonunda gördüğüm —kendim kullanmadığım için de— birkaç 'şerit elde etme hamlesi' boyunca gözlemlediğim, bir genç kadın sürücü: Kocaman siyah Range Rover'da tek başına; yanağını, pencereye dayadığı sol elinin avucuna yerleştirmiş, öyle duruyor— —durmuyor tabiî ki: aradabir görebildiğim sağ eli, direksiyonda, iki yandaki niyetli ve hareketli kütlelere sürtünmeden ilerleyebileceği bir aralık arıyor; göremediğim sağ ayağı da fren ile gaz pedalları arasında gidip gelerek sağ eline eşlik ediyor; sol eliyse, yanağında, hiç kıpırdamadan, öyle, duruyor—yüzündeki ifadeyi hiç göremedim; ama, biliyorum...

İstemeden yapan—yaptığını istemeyen, insan...

Bu insana ne olur?

İlk mekanizma herhalde, bu duruma dayanmanın koşullarını oluşturma olacaktır: duyarlığını kısma, aldırmama, görmezden gelme—kendini aldatma; "Aslında öyle değil", "Önemi yok" "Normal durum bu" deme, vb. Bu tutumlar bıkkınlığa ve bezginliğe yolaçan durum(lar)ın aynen, hatta güçlenerek sürmesi sonucunu doğuracaktır.

Görebildiğim kadarıyla bugün Istanbul'un 'aktif hayatı'na yoğun bir biçimde katılmak zorunda olan ve katılan insanların yaşadıkları başat durum, bu...

Bir şehir sevilebilir

—yani, bir insanı—bir kişiyi; bir kadını, bir erkeği—sever gibi sevebilirsin bir şehri: Halbuki o, bir kişi gibi, senin sevgine karşılık verip vermeyeceği—daha onu anlayıp anlayamayacağı bile— sözkonusu olabilecek 'birisi' değildir.

Demek ki ancak karşılıksızca sevebilirsin bir şehri. Karşılık beklemeden; alamayacağını da bilerek...

Bu, diyelim, bir kediyi sevmek gibi birşey de değildir—senin sevginin karşısında bulunan, yalnızca, birtakım yapılar, yollar, alanlar—pekâlâ, görünümler, seyirlikler, ufuklar, vb şeylerdir—canlı ve uyarılabilir birşey, değil...

Bu, herhalde, demek ki, yalnızca senden kaynaklanan birşeydir—o sevgiyi sen kurmuşsundur: Belki, şu parkta bir gün birisinin elini tutmuşsundur; şu köşebaşında bir gece geçvakit birisini öpmüşsündür; belki şu iskeleden birisine el sallamışsındır; belki de şu istasyonda birisi seni bırakıp gitmiştir; sen de şu meyhanede kafa çekmişsindir, efkardan...

Oralarda, sevgiyle, sevgi içinde yaşadıklarının biribirlerini, biribirlerine, biribirleriyle, bulduğu, bitiştiği, kaynaştığı—ama odak noktası sen olan—senin yerlerinin toplamıdır, sevdiğin şehir...

* * *

Yukarıdaki pek de romantik zırvayı, Istanbul'u terketmiş—hep terketmeyi istemiş, hep edememiş, ettiğinde hep geri dönmek istemiş, hep geri dönmüş, döndüğünde hep yeniden terketmek istemiş, sonunda iyice terketmiş; ama, hep, bir süre için de olsa, geri dönmeyi isteyen—birisi olarak yazdım.

Size—Istanbul'da yaşayanlara—şunu sormak için:-

Seviyor musunuz bu şehri?

Seviyorsanız, sevdiğinizi söyleyebiliyorsanız; bunun size yüklediği sorumlulukla ilgili ne yaptınız, ne yapıyorsunuz, ne yapmayı düşünüyorsunuz?

Bunları düşünmek zorundasınız—

—hep sorumluluk yükler çünkü sevgi; kişi de bundan kaçınamaz, kaçamaz...

Oruç Aruoba

gaSte (S Gazetesi) yazılarından...
2007-2008

EVV3L
http://evvel.org

Oruç Aruoba İlgileri
http://evvel.org/ilgi/oruc-aruoba

aşağı-yukarı

Oruç ARUOBA

Frankfurt am Main - muhabirimiz bildiriyor

Değiş-tokuş nesnesi haline getirilen yazılı sözün pazarlanması ve fiyatlandırılması için çalıştırılan; dünyanın en büyük kültür arz-talep mekanizması, Frankfurt Kitap Fuarı'nın bu yılki 'Onur Konuğu', Türkiye oldu. Tam adıyla Buchmesse: Messe ('toplanma, biraraya gelme') anlamına gelen bu sözcüğü, Amerikanca Mess ile ('yığıntı, berbat durum'); ('toplu yenen yemek') ve Mass ('kütle') ve hele, Bach'ın ustası olduğu Messe ('kilise topluluğu için ayin-dua-müziği') sözcükleriyle karıştırmamak gerekir-aslında hepsi aynı kökten geliyor olsa da...

Bu gelişmede, yöneticileri ve yönlendiricileri içinde, bu 'berbat durum'un açılış konuşmalarını yapan iki zat-ı muhteremin şahsi katkıları ne kadar oldu, bilinmez: 'Fikir hürriyeti' falan gibi konularda hafiften itişip kakışsalar da, yanyana oturduktan ve peşpeşe konuştuktan sonra can-ciğer kuzu-sarması olan, iki şahıs: Orhan Pamuk: başka dillere de çevrilen Türkçe sözün en başarılı pazarlayıcısı; ile, Abdullah Gül: Türkiye'nin Avrupa Birliği üyesi olmasının baş marketing girişimcisi, şimdilerde de, başı bağlı eşiyle birlikte, hepimizin başı... (Epey önce, Abdullah Gül, bir AB platformunda Türkçe konuşup "Buna artık alışın" demişti; bu öngörüyü Orhan Pamuk yerine getirdi.)

Bu 'baş'lardan başlarsak, Istanbul'un Avrupa Kültür Başkent(lerinden biri) olacağı 2010'daki duruma gelebiliriz.

Para-maliyet/ödenek/masraf değil; düpedüz ödenecek, ödenen para-, sözkonusu olacak gene: oluyor bile...

Nasıl, Frankfurt'ta, kitap-yazılı ve basılı söz-karşılığı para hesapları yapılıyorsa, yapılmışsa; Istanbul'un bir 'kültür başkenti' yapılması için; hâline getirilmesi için de şu kadar para dağıtılacak, bu işin yapılmasına katkıda bulunabileceği düşünülenlere - proje ve fiyat verenlere...

Kültür, oysa, hiçbir zaman para-proje ve fiyat-işi, konusu olmadığı gibi; o işlerin konusu haline getirilince, getirilirse, 'kültür' olmaktan çıkar, 'finans' haline gelir.

Bunu 'kültür politikası finansörleri'nin anlaması da beklenemez-oysa, örneğin, Mozart'a ya da Van Gogh'a sorup öğrenebilirlerdi-ki, bunu yapmaları da beklenemez...